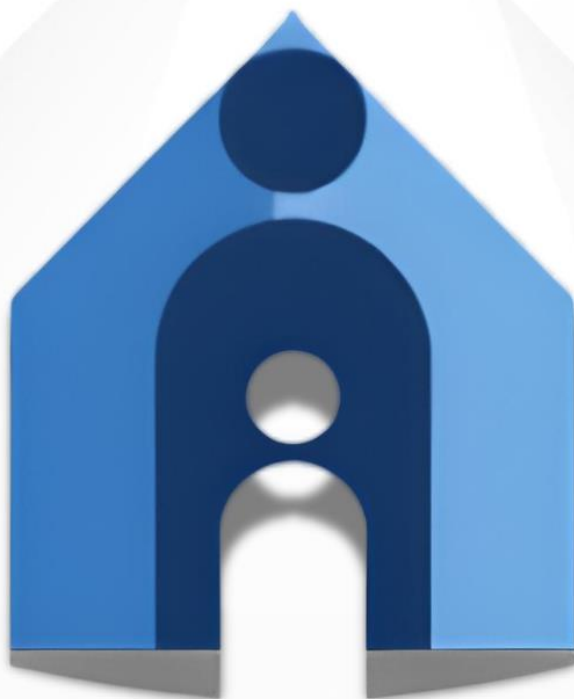

**Załącznik do Uchwały nr 5834/2026 Zarządu
Województwa Opolskiego z dnia 13 lipca 2026r.**

**Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy
Domowej na lata 2026-2030**

Opole 2026 r.

1. Wprowadzenie	3
2. Pojęcie i istota przemocy domowej.....	4
2.1. Definicje przemocy domowej.....	4
2.2. Formy przemocy domowej.....	7
2.3. Cechy charakterystyczne przemocy domowej	8
2.4. Skutki przemocy domowej	8
3. Diagnoza zjawiska przemocy domowej w województwie opolskim	9
3.1 Skala zjawiska przemocy domowej (kontekst regionalny i krajowy)	9
3.2 Procedura „Niebieskiej Karty” jako wskaźnik przemocy domowej	10
3.3 Wnioski dla Województwa Opolskiego	11
4. Cel główny i cele szczegółowe	11
4.1 Analiza SWOT.....	14
5. Kierunki działań	18
5.1. Profilaktyka i edukacja społeczna.....	18
5.2. Ochrona i wsparcie osób doznających przemocy domowej	19
5.3. Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc.....	20
5.4. Podnoszenie kompetencji, rozwijanie i doskonalenie umiejętności służb i przedstawicieli podmiotów, realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.....	21
6. Adresaci Programu	22
7. Realizatorzy Programu.....	23
8. Źródła finansowania Programu	24
9. Monitorowanie i ewaluacja Programu	24
10. Postanowienia końcowe	25
11. Powiązanie Programu z dokumentami strategicznymi i programowymi	25
11.1 Dokumenty międzynarodowe	25
11.2 Dokumenty krajowe	25
11.3 Dokumenty regionalne	26
12. Bibliografia.....	26
13. Załączniki	26

1. Wprowadzenie

Przemoc domowa stanowi jedno z najpoważniejszych zagrożeń dla bezpieczeństwa i dobrostanu osób i rodzin. Jest zjawiskiem złożonym, wielowymiarowym i wymagającym skoordynowanych działań wielu instytucji oraz środowisk społecznych. *Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej Województwa Opolskiego na lata 2026–2030*¹ stanowi dokument strategiczny, określający kierunki i zakres działań podejmowanych na poziomie regionalnym, w celu ograniczenia skali przemocy domowej, zapewnienia skutecznej ochrony osobom jej doznającym oraz prowadzenia oddziaływań wobec osób stosujących przemoc.

Podstawą prawną opracowania Programu są w szczególności następujące akty prawne:

1. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2024 r. poz. 1673 ze zm.)²,
2. Uchwała Nr 205 Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2023 r. w sprawie ustanowienia Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024 – 2030 (M. P. z 2023 r. poz. 1232 ze zm.),
3. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 września 2023 r. w sprawie procedury „Niebieskiej Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. z 2023 r. poz. 1870),
4. Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla osób doznających przemocy domowej oraz wymagań kwalifikacyjnych wobec osób zatrudnionych w tych ośrodkach (Dz. U. z 2023 r. poz. 1158),
5. Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 r. w sprawie programów korekcyjno - edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową (Dz. U. z 2023 r. poz. 1163),
6. Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 22 czerwca 2023 r. w sprawie programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową oraz wymagań kwalifikacyjnych wobec osób prowadzących te programy (Dz. U. z 2023 r. poz. 1166).

Przemoc domowa stanowi jedno z najpoważniejszych naruszeń praw człowieka oraz fundamentalnych wartości społecznych, takich jak godność, bezpieczeństwo osobiste i prawo do życia wolnego od krzywdy. Jest zjawiskiem powszechnym, występującym we wszystkich grupach społecznych, niezależnie od wieku, płci, poziomu wykształcenia, statusu materialnego czy miejsca zamieszkania. Jej konsekwencje mają charakter długofalowy i obejmują zarówno sferę fizyczną, psychiczną, społeczną, jak i ekonomiczną funkcjonowania osób oraz całych rodzin.

Zjawisko przemocy domowej ma charakter wielowymiarowy i złożony. Obejmuje nie tylko bezpośrednie akty agresji, ale również systematyczne działania lub zaniechania prowadzące do podporządkowania, kontroli i naruszania autonomii drugiej osoby. Szczególnie istotne jest to, że przemoc domowa często ma charakter ukryty – rozgrywa się w przestrzeni prywatnej, co utrudnia jej ujawnianie, diagnozowanie i skuteczne przeciwdziałanie.

Badania i analizy wskazują, że przemoc domowa nie jest zdarzeniem jednorazowym, lecz procesem, który zazwyczaj przebiega cyklicznie i eskaluje w czasie. Osoby jej doznające często przez długi okres nie zgłaszają doświadczanych krzywd z powodu strachu, wstydu, zależności emocjonalnej lub ekonomicznej, a także braku wiedzy o dostępnych formach pomocy. Zjawisko to dotyka w

¹ Zwany dalej „Programem”

² Zwana dalej „ustawą o przeciwdziałaniu przemocy domowej”

szczegółności kobiet, dzieci, osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami, jednak osobami doświadczającymi przemocy domowej mogą być również mężczyźni.

Skuteczne przeciwdziałanie przemocy domowej wymaga systemowych, skoordynowanych i długofalowych działań obejmujących profilaktykę, wczesną interwencję, ochronę osób doświadczających przemocy oraz oddziaływania wobec osób stosujących przemoc. Kluczowe znaczenie ma także podnoszenie świadomości społecznej oraz kompetencji służb i instytucji odpowiedzialnych za reagowanie na zjawisko przemocy.

Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej Województwa Opolskiego na lata 2026-2030 stanowi odpowiedź na te potrzeby i wyznacza ramy działań podejmowanych na poziomie regionalnym, w celu ograniczenia skali przemocy domowej oraz wzmocnienia systemu wsparcia i ochrony osób jej doświadczających.

2. Pojęcie i istota przemocy domowej

2.1. Definicje przemocy domowej

Zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy domowej przez pojęcie przemoc domowa – należy rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doświadczającej przemocy domowej, w szczególności:

- a) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia;
- b) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną;
- c) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę;
- d) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej;
- e) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej.

W literaturze przedmiotu przemoc domowa opisywana jest jako relacja oparta na nierówności sił, w której jedna ze stron wykorzystuje przewagę fizyczną, psychiczną, ekonomiczną lub społeczną w celu sprawowania kontroli nad drugą osobą. Istotą przemocy jest intencjonalność, powtarzalność oraz naruszanie granic osobistych osoby doświadczającej przemocy.

Jedną z pierwszych definicji przemocy w rodzinie na polskim gruncie naukowym zaproponowała w 1992 roku Anna Lipowska-Teutsch³, która pod pojęciem przemocy rozumiała wszelkie odmiany złego traktowania tych członków rodziny, którzy nie są w stanie skutecznie się bronić. Z kolei I. Pospiszył mianem przemocy w rodzinie określa „wszelkie nieprzypadkowe akty godzące w osobistą wolność jednostki”⁴. Jednocześnie Beata Gruszczyńska zaznacza, że przemoc występująca między partnerami była w latach 60 XX wieku przedmiotem zaledwie kilku artykułów, odnoszących się do fizycznej, a także psychicznej szkody osoby, wykraczające poza społeczne zasady wzajemnych relacji⁵.

³ A. Lipowska-Teutsch, *Przemoc w rodzinie*, Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Warszawa 1998, s. 6

⁴ I. Pospiszył, *Przemoc w rodzinie*, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne Spółka Akcyjna WSiP, Warszawa 1994, s. 8-9

⁵ B. Gruszczyńska, *Przemoc wobec kobiet w Polsce. Aspekty prawno-kryminologiczne*, Wolters Kluwer Polska Sp. z o. o., Warszawa 2007, s. 19.

Zasadniczą rolą każdej ustawy jest uregulowanie w sposób systemowy danego zjawiska – w interesującym obszarze dotyczy to przemocy domowej.

Z danych statystycznych wynika, że zjawisko przemocy domowej w Polsce cały czas utrzymuje się na wysokim poziomie i przybiera nowe formy. Skuteczne przeciwdziałanie przemocy wymusza więc reakcje odpowiednich służb państwowych, jednak aby mogły one prawidłowo i efektywnie funkcjonować, potrzebny jest usystematyzowany zbiór przepisów prawnych zebranych w jednym akcie, dający gwarancję stosownego podejścia do problemu przemocy domowej. Wprawdzie część działań związanych z przemocą domową mogą podlegać regulacjom również innych aktów normatywnych, np. Kodeksu karnego czy Kodeksu wykroczeń, ale problem przemocy domowej wymaga zdecydowanych działań ze strony państwa. Przeciwdziałanie przemocy domowej pozostawało poza zainteresowaniem polskiego ustawodawcy do 2005 r. Przed wprowadzaniem ustawy o przeciwdziałaniu przemocy kwestie przemocy w rodzinie były oczywiście regulowane w innych ustawach, m.in. w Kodeksie karnym, w rozdziale XXVI Przepisy przeciwko rodzinie i opiece, a przede wszystkim w art. 207, jednak z chwilą wejścia jej w życie (w 2025 r.) przeciwdziałanie temu zjawisku przestało mieć jedynie charakter prawno-karny.⁶

Dnia 22 czerwca 2023 r. weszła w życie ustawa z 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw. Natomiast 15 sierpnia 2023 r. ustawą z dnia 13 stycznia 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw zostały wprowadzone zmiany do ustawy o Policji oraz Kodeksu postępowania cywilnego. Nowelizacje te były oczekiwane, głównie ze względu na zmianę terminu „przemoc w rodzinie” na „przemoc domowa”, jak również z uwagi na uwzględnienie i doprecyzowanie nowych podmiotów będących adresatem tej ustawy (m.in. świadka przemocy domowej) oraz rozszerzenie katalogu osób doznających przemocy domowej. Zmiana wiązała się też z cyberprzemocą, tj. przemocą naruszającą prywatność osoby za pomocą środków komunikacji elektronicznej. Istotną rolą ustawy jest precyzyjne zdefiniowanie zjawiska przemocy domowej. W dawnym brzmieniu ustawy o przeciwdziałaniu przemocy, w art. 2 pkt 2 przemoc (w rodzinie) została określona jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób [...], w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkodę na ich zdrowiu fizycznym i psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą. Natomiast w myśl art. 2 ust. 1 pkt 1 znowelizowanej ustawy termin „przemoc rodzinna” został zastąpiony przez „przemoc domową”, definiowaną jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, mienia, naruszające jej godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienia, krzywdy moralne oraz mające na celu uzyskanie kontroli w zakresie nabywania i korzystania z posiadanych przez tę osobę zasobów ekonomicznych.⁷

⁶ M. Wilanowska, Przemoc w rodzinie jako społeczne zagrożenie bezpieczeństwa i porządku publicznego, Konteksty Społeczne, Social Contexts 2020, Tom 8, Nr 1 (15), 105-123

⁷ (Nie)widzialna strona przemocy domowej Zjawisko przemocy w percepcji mieszkańców dzielnicy Bielany m.st. Warszawy Redakcja Magdalena Markocka Bartosz H. Olszewski Joanna Wróblewska-Skrzek, 3 Poznań 2023; Jacek Kołota Rola ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej i jej diagnozowaniu z zastosowaniem monitoringu danych statystycznych

Ustawodawca umieścił również w ustawie pojęcie „świadka przemocy domowej” jako osoby, która posiada wiedzę na temat stosowania przemocy domowej lub widziała akt przemocy domowej (art. 2 ust. 1 pkt 4 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy). Ma to związek z art. 2 ust. 2 tej ustawy, w którym mowa o tym, że doznającym przemocy domowej jest małoletni będący świadkiem przemocy domowej. Zgodnie z ustawą osoba stosująca przemoc domową to – co ważne – pełnoletni, który dopuszcza się przemocy domowej. Natomiast w sytuacji, gdy nieletni będzie przejawiał zachowania wyczerpujące znamiona przemocy domowej, policjanci nie będą wszczynać procedury „Niebieskiej Karty”, za to będą zobowiązani do sporządzenia notatki i przekazania jej do komórki organizacyjnej policji właściwej ds. nieletnich, która następnie powiadomi sąd rodzinny. Jeżeli czyny nieletniego będą wyczerpywać znamiona przestępstwa, to zastosowanie będą miały przepisy Ustawy z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich. Ponadto w ustawie dookreślono pojęcie osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą domową – jest ona nazywana „osobą doznającą przemocy domowej”. Zgodnie z art. 115 § 11 Kodeksu karnego osobą najbliższą jest małżonek, wstępny, zstępny, rodzeństwo, powinowaty w tej samej linii lub stopniu, osoba pozostająca w stosunku przysposobienia oraz jej małżonek, a także osoba pozostająca we wspólnym pożyciu. Do katalogu osób doznających przemocy domowej zaliczono w ustawie małoletniego będącego świadkiem przemocy domowej (art. 2 ust. 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy), zatem został uregulowany jego status. Zapis ten jest zgodny z założeniami konwencji stambulskiej, w której określono, że dziecko, które jest świadkiem przemocy domowej, należy traktować jako osobę doznającą przemocy. Wydaje się, że takie podejście jest słuszne, ponieważ w takich traumatycznych sytuacjach, jaką jest stosowanie przemocy wobec osoby najbliższej, dzieci doznają krzywdy psychicznej i emocjonalnej, w szczególności, gdy przemoc wobec ich matek jest przestępstwem. Ponadto są one również osobami doznającymi przemocy w rozumieniu Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej z 25 października 2012 r. (2012/29/UE) ustanawiająca normy minimalne w zakresie praw, wsparcia i ochrony osób doznających przemocy oraz zastępująca decyzję ramową Rady 2001/220/ WSiSW.⁸

Wobec osób stosujących przemoc domową przewidziane są w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy środki, mające na celu nie tylko zapobieganie ich kontaktowaniu się z osobami doznającymi przemocy domowej, lecz także będące formą oddziaływania na sprawców, a więc programy korekcyjno-edukacyjne oraz programy psychologiczno-terapeutyczne dla osób stosujących przemoc domową. Programy te mają na celu w szczególności powstrzymanie osoby stosującej przemoc domową przed dalszym krzywdzeniem oraz rozwijanie umiejętności samokontroli i rozwiązywania problemów bez stosowania przemocy. Będzie również zobowiązana zgłosić się do uczestnictwa w danym programie w ustawowo określonych terminach, ukończyć go w wyznaczonym terminie przez podmiot realizujący programy oraz dostarczyć grupie diagnostyczno-pomocowej zaświadczenie o zgłoszeniu się do programu i o jego ukończeniu. Uporczywe niestosowanie się do wskazanych obowiązków może skutkować nałożeniem kary grzywny albo ograniczenia wolności. Standardy prowadzenia obu programów określone zostały w Rozporządzeniu Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 r. w sprawie programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową (Dz. U. z 2023 r. poz. 1163) oraz Rozporządzeniu Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia

⁸ (Nie)widzialna strona przemocy domowej Zjawisko przemocy w percepcji mieszkańców dzielnicy Bielany m. st. Warszawy Redakcja Magdalena Markocka Bartosz H. Olszewski Joanna Wróblewska-Skrzek, 3 Poznań 2023; Jacek Kołota Rola ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej i jej diagnozowaniu z zastosowaniem monitoringu danych statystycznych

22 czerwca 2023 r. w sprawie programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową oraz wymagań kwalifikacyjnych wobec osób prowadzących te programy (Dz. U. z 2023 r. poz. 1166).

W definicjach pojęcia przemocy, zarówno w poprzedniej wersji ustawy, jak i w aktualnej, zwraca się uwagę na częstotliwość występowania zjawiska przemocy, gdyż zgodnie z zapisami ustawy o przeciwdziałaniu przemocy - przemoc domową należy rozumieć jako „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej”. Działania te lub zaniechania narażają tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia, godności, nietykalności cielesnej, wolności, w tym seksualnej, powodują szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołując cierpienie i krzywdę. Przepisy ustawy stosuje się także w przypadku zagrożenia przemocą domową oraz w przypadku podejrzenia stosowania przemocy. W nowelizacji ustawy istotną zmianą jest poszerzenie zjawiska przemocy domowej o przemoc za pomocą środków komunikacji elektronicznej (cyberprzemoc) oraz krąg osób, na które będą oddziaływać jej zmienione przepisy - został on rozszerzony między innymi: o byłego małżonka, byłego partnera lub inną osobę pozostającą obecnie lub w przeszłości w trwałej relacji uczuciowej lub fizycznej niezależnie od wspólnego zamieszkiwania i gospodarowania. Zmiany wprowadzone do ustawy o przeciwdziałaniu przemocy wprowadziły m.in. nowe obowiązki i uprawnienia zespołu interdyscyplinarnego i grupy diagnostyczno-pomocowej, w obszarze pracy z osobami uwięzłymi w przemoc, a także nałożyły na samorządy powiatowe nowe zadania tj. opracowywanie i realizację programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową. Natomiast nowym zadaniem samorządu województwa jest opracowanie ramowego programu psychologiczno-terapeutycznego dla osób stosujących przemoc domową.

2.2. Formy przemocy domowej

Przemoc domowa może przyjmować różne formy, które często współwystępują:

- ❖ **Przemoc psychiczna/emocjonalna** - jest podstawą wszelkich form przemocy i zazwyczaj z nimi współwystępuje. Polega na wywieraniu presji na osobę w celu sprawowania nad nią kontroli i podporządkowania jej swojej woli. Jej istotą jest naruszenie godności osobistej. Przykładem może być: wyśmiewanie poglądów, religii, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów i planów, karanie przez odmowę uczuć, zainteresowania, szacunku, stała krytyka, wmawianie choroby psychicznej, izolacja społeczna poprzez kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi osobami, domaganie się posłuszeństwa, ograniczanie snu i pożywienia, uniemożliwianie schronienia, wyzywanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie, stosowanie gróźb i wulgaryzmów, straszenie zastosowaniem siły, itp.
- ❖ **Przemoc fizyczna** - polega na naruszeniu nietykalności cielesnej. Przykładowe zachowania: popychanie, odpychanie, obezwładnianie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, gaszenie papierosów na ciele, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką lub pięściami, bicie przedmiotami, ciskanie w kogoś przedmiotami, parzenie, polewanie substancjami żrącymi, szarpanie np. za włosy, użycie broni, porzucanie w niebezpiecznej okolicy, nieudzielanie koniecznej pomocy, itp.
- ❖ **Przemoc ekonomiczna** – cechuje się zachowaniami głównie w sferze materialnej, które mogą przejawiać się na celowym niszczeniu własności, pozbawianiu środków lub tworzeniu warunków, gdy trudno jest zaspokoić podstawowe potrzeby min. uniemożliwianiu podjęcia pracy zarobkowej i wymuszaniu pracy nieodpłatnej, odbieraniu zarobionych pieniędzy,

niszczeniu rzeczy, zabieraniu pieniędzy, ograniczaniu dostępu do zasobów rodziny, wymaganiu, by sprawozdawać się z każdej wydanej złotówki, pozbawieniu informacji na temat stanu majątku rodziny, zaciąganiu kredytów i pożyczek na wspólne konto, zmuszaniu do spłacania długów, sprzedawaniu rzeczy osobistych bądź wspólnych bez uzgodnienia itp.

- ❖ **Przemoc seksualna** - dotyczy sfery seksualnej, jej celem jest poniżenie drugiej osoby, odebranie jej godności czy naruszenie intymności. Jej istotą jest zmuszanie osoby do aktywności seksualnej wbrew jej woli, kontynuowaniu aktywności seksualnej, gdy osoba nie jest w pełni świadoma, bez pytania jej o zgodę lub gdy na skutek zaistniałych warunków obawia się odmówić. Często występuje wówczas przymus bezpośredniego użycia siły lub emocjonalny szantaż, groźba lub podstęp, by osobę skłonić do preferowanego zachowania. Przykładami tego typu zachowania może być zgwałcenie, molestowanie seksualne, wymuszanie pożycia, obmacywanie, dotykanie intymnych części ciała, zmuszanie do niechcianych praktyk seksualnych, przymuszanie do oglądania treści charakterze seksualnym bądź pornograficznym itp.
- ❖ **Zaniechanie** – ta forma przemocy przyjmuje zachowania naruszające obowiązek opieki ze strony najbliższych. Istotą jest niezaspokojenie podstawowych potrzeb biologicznych i psychicznych drugiego człowieka. Odnosi się do dzieci, osób starszych czy z niepełnosprawnością lub chorych, których stan wymaga opieki ze strony domowników. Polega na min. na braku zainteresowania potrzebami innej osoby, pozbawianiu środków na utrzymanie, pozbawianie jedzenia, ubrania, schronienia, braku pomocy w chorobie, nie udzielenie pomocy, uniemożliwianie dostępu do miejsc zaspokojenia podstawowych potrzeb: mieszkania, kuchni, łazienki, łóżka, itp.
- ❖ **Cyberprzemoc/przemoc „na odległość”** – ta forma przemocy przyjmuje zachowania istotnie naruszające prywatność osoby lub wzbudzające poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej, może polegać na prześladowaniu, nękanii, wyśmiewaniu poprzez wykorzystanie Internetu, narzędzi i łączności telekomunikacyjnych itp.

2.3. Cechy charakterystyczne przemocy domowej

Do kluczowych cech przemocy domowej należą:

- intencjonalność – działania podejmowane są świadomie;
- nierównowaga sił – sprawca posiada przewagę nad osobą doznającą przemocy;
- naruszanie praw i granic osobistych;
- powtarzalność i cykliczność;
- eskalacja zachowań przemocowych w czasie;
- poczucie bezradności i zależności osoby doznającej przemocy.

2.4. Skutki przemocy domowej

Przemoc domowa powoduje poważne i długotrwałe konsekwencje:

- zdrowotne (urazy, choroby psychosomatyczne, zaburzenia psychiczne);
- emocjonalne (lęk, depresja, PTSD, obniżone poczucie własnej wartości);
- społeczne (izolacja, trudności w relacjach, wykluczenie);
- ekonomiczne (ubóstwo, zależność finansowa);
- rozwojowe – szczególnie w przypadku dzieci będących świadkami przemocy.

3. Diagnoza zjawiska przemocy domowej w województwie opolskim

Według wyników Narodowego Spisu Powszechnego 2021 województwo opolskie liczyło ok. 954,1 tys. mieszkańców. Region doświadcza spadku liczby ludności i procesu starzenia społeczeństwa. Prognozy demograficzne wskazują na dalszy spadek populacji w kierunku ok. 900–905 tys. do 2030 r., co wpływa na strukturę potrzeb społecznych i zakres usług opiekuńczych. Aktualna struktura administracyjna województwa opolskiego (2026 r.) obejmuje 71 gmin (3 gminy miejskie, 35 gmin miejsko-wiejskich i 33 gminy wiejskie) oraz 12 powiatów, w tym miasto Opole na prawach powiatu. Analiza struktury terytorialnej województwa wskazuje na przewagę gmin miejsko – wiejskich oraz wiejskich, w tym o znacznym rozproszeniu zabudowy i deficytem specjalistycznej kadry (psychologów, terapeutów uzależnień, specjalistów ds. przemocy), działającej bezpośrednio na miejscu. Występują ograniczenia w dostępie do transportu zbiorowego, co stanowi barierę dla osób doświadczających przemocy w dotarciu do ośrodków wsparcia w miastach powiatowych. Badania wskazują, że najwyższe wskaźniki przemocy domowej często dotyczą małych miejscowości wiejskich, podczas gdy zasoby pomocowe są tam najbardziej ograniczone.

3.1 Skala zjawiska przemocy domowej (kontekst regionalny i krajowy)

Na poziomie kraju i regionu odnotowywana jest znacząca liczba zgłoszeń dotyczących przemocy domowej. Zjawisko jest częściowo ukryte z powodu niskiej zgłaszalności. Osobami doznającymi przemocy najczęściej są kobiety, istotny odsetek stanowią też dzieci i osoby starsze. W województwie opolskim obserwuje się nierównomierny dostęp do usług wsparcia, szczególnie na obszarach wiejskich.

W 2024 r. na terenie województwa opolskiego sporządzono 1 863 formularze „Niebieskiej Karty – A”, a wszczęto 1 666 procedur „Niebieskiej Karty”. W związku z prowadzonymi procedurami powołano 1 792 grupy diagnostyczno-pomocowe. Najwięcej formularzy zostało sporządzonych przez Policję (1 184), jednostki organizacyjne pomocy społecznej (446) oraz przedstawicieli oświaty (185).

W analizowanym okresie zakończono 1 350 procedur „Niebieskiej Karty”, w tym 979 z uwagi na ustanie przemocy domowej i zrealizowanie indywidualnego planu pomocy oraz 371 z powodu braku zasadności podejmowania dalszych działań. Ponadto odnotowano 64 przypadki odstąpienia od dalszych działań przez grupy diagnostyczno-pomocowe przed wszczęciem procedury.

W ramach oddziaływań wobec osób stosujących przemoc domową do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych skierowano 139 osób, z czego 74 osoby ukończyły program. W programach psychologiczno-terapeutycznych uczestniczyło 51 osób, a 45 osób ukończyło oddziaływania terapeutyczne.

W 2025 r. na terenie województwa opolskiego sporządzono 1 811 formularzy „Niebieskiej Karty – A”, z czego najwięcej przez Policję (1 200 formularzy, 66,3% ogółu), jednostki organizacyjne pomocy społecznej (381 formularzy, 21,0%) oraz przedstawicieli oświaty (176 formularzy, 9,7%). Wszczęto 1 641 procedur „Niebieskiej Karty”, a na koniec roku procedurą objętych było 1 599 rodzin.

W analizowanym okresie zakończono 1 556 procedur „Niebieskiej Karty”, w tym 1 130 z uwagi na ustanie przemocy domowej i zrealizowanie indywidualnego planu pomocy oraz 426 z powodu braku zasadności podejmowania dalszych działań. Ponadto odnotowano 86 przypadków odstąpienia od dalszych działań przez grupy diagnostyczno-pomocowe na etapie poprzedzającym wszczęcie procedury.

W ramach oddziaływań wobec osób stosujących przemoc domową do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych skierowano 148 osób, z czego 53 osoby ukończyły program. Do udziału w programach psychologiczno-terapeutycznych skierowano 23 osoby, natomiast 30 osób ukończyło

tego rodzaju oddziaływania. Dane wskazują na funkcjonowanie systemu oddziaływań korekcyjnych i terapeutycznych jako istotnego elementu przeciwdziałania przemocy domowej w województwie opolskim. Dodatkowo zespoły interdyscyplinarne złożyły 42 zawiadomienia o popełnieniu wykroczenia określonego w art. 66c Kodeksu wykroczeń przez osoby stosujące przemoc domową.

Porównanie lat 2024–2025:

- liczba formularzy Niebieskiej Karty -A spadła z 1 863 do 1 811 (-2,8%),
- liczba wszczętych procedur Niebieskiej Karty spadła z 1 666 do 1 641 (-1,5%),
- liczba zakończonych procedur wzrosła z 1 350 do 1 556 (+15,3%),
- liczba osób skierowanych do programów korekcyjno-edukacyjnych wzrosła z 139 do 148 (+6,5%),
- liczba osób kończących programy korekcyjno-edukacyjne spadła z 74 do 53 (-28,4%),
- liczba osób kończących programy psychologiczno-terapeutyczne spadła z 45 do 30 (-33,3%).

Chociaż szczegółowe dane demograficzne (np. wiek, liczba dzieci, osoby starsze) nie są publicznie dostępne dla każdego powiatu w pełnym zakresie, dostępna jest informacja o tym, że kobiety stanowią zdecydowaną większość osób doświadczających przemocy domowej ujawnionej przez Policję w województwie opolskim. W skali kraju dane ogólnopolskie potwierdzają ogólny trend: kobiety stanowią większość doświadczających przemocy domowej, przy czym w analizowanych rejestrach policyjnych podczas kontaktów z osobą stosującą przemoc najczęściej osobami doznającymi przemocy były kobiety.

3.2 Procedura „Niebieskiej Karty” jako wskaźnik przemocy domowej

Procedura „Niebieskiej Karty” jest podstawowym narzędziem stosowanym przez Policję oraz inne uprawnione podmioty do formalnego dokumentowania przypadków przemocy domowej i uruchamiania działań pomocowych. Jej liczba stanowi jedno z najczęściej cytowanych źródeł informacji o skali problemu, ponieważ odzwierciedla faktyczne interwencje i zgłoszenia dotyczące przemocy. W 2024 roku w całej Polsce wypełniono ponad 59 tys. formularzy „Niebieskiej Karty – A”, a towarzyszyło temu około 86 920 osób, które doznały przemocy domowej, co wskazuje na skalę zjawiska ogólnokrajowo.

Statystyki oparte na procedurze „Niebieska Karta” oraz interwencjach Policji nie odzwierciedlają pełnej skali przemocy domowej, ponieważ wiele przypadków pozostaje niezgłoszonych – zarówno z powodu lęku przed eskalacją przemocy, jak i trudności związanych z dostępem do pomocy czy przekonaniem, że interwencja instytucji nie nastąpi.

Ponadto raporty kontrolne i analizy instytucji takich jak Najwyższa Izba Kontroli wskazują, że realizacja zadań wobec osób doznających przemocy jest niejednokrotnie niewystarczająca lub niespójna, co utrudnia skuteczne przeciwdziałanie zjawisku i całkowite ujawnianie przypadków przemocy w statystykach administracyjnych.

Tabela 1. Procedura „Niebieskiej Karty” w województwie opolskim w 2025 r. – wybrane dane

Lp.	Wyszczególnienie	Liczba
1.	Liczba sporządzonych formularzy Niebieskiej Karty – A, <i>z tego przez:</i>	1 811
2.	<i>Policję</i>	1 200
3.	<i>Jednostki organizacyjne pomocy społecznej</i>	381
4.	<i>Jednostki oświaty</i>	176
5.	<i>Jednostki ochrony zdrowia</i>	42

Lp.	Wyszczególnienie	Liczba
6.	<i>Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych</i>	11
7.	<i>Żandarmerię Wojskową</i>	1
8.	Liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty”	1 641
9	Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskiej Karty” (stan na 31.12.2025 r.)	1 599

Źródło: opracowanie własne ROPS w Opolu na podstawie danych Opolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Opolu za 2025 r.

Zjawisko przemocy domowej pozostaje jednym z istotnych problemów społecznych w naszym regionie. W 2024 roku w województwie opolskim odnotowano 1 563 osoby doznające przemocy domowej, przy czym ponad 80% stanowią kobiety i dzieci. Zjawisko to występuje najczęściej w Opolu i powiecie nyskim, a dominującą formą pozostaje przemoc psychiczna (ponad ⅔ wszystkich przypadków). W prawie połowie interwencji sprawcy byli pod wpływem alkoholu, co wskazuje na silny związek przemocy z uzależnieniami. Coraz bardziej widoczna jest przemoc wobec seniorów, a jej wykrywalność wzrasta dzięki aktywności służb społecznych i policyjnych. Dane te potwierdzają konieczność rozwoju kompleksowego systemu przeciwdziałania przemocy, obejmującego wsparcie psychologiczne, interwencję kryzysową, edukację społeczną i ścisłą współpracę instytucjonalną.⁹

3.3 Wnioski dla Województwa Opolskiego

Analiza dostępnych danych wskazuje, że:

- przemoc domowa stanowi istotny problem społeczny w województwie opolskim, odzwierciedlony liczbą uruchomionych procedur „Niebieskiej Karty”,
- większość przypadków przemocy domowej dotyczy kobiet, choć problem obejmuje także inne grupy,
- dominującymi formami przemocy są: przemoc psychiczna i przemoc fizyczna,
- część zjawiska przemocy pozostaje poza rejestrem formalnym, co wskazuje na potrzebę dalszej edukacji i zwiększania zgłaszalności,
- skuteczność systemu zależy w szczególności od koordynacji działań Policji, pomocy społecznej, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowych, oświaty, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych.

4. Cel główny i cele szczegółowe

Cel główny:

Zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy domowej oraz zmniejszenie skali tego zjawiska w województwie opolskim.

Cele szczegółowe:

1. Zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej
(Cel strategiczny: Profilaktyka i edukacja społeczna).

⁹ Strategia polityki społecznej województwa opolskiego na lata 2026-2030, s. 30 <https://rops-opole.pl/wp-content/uploads/strategie%20i%20programy/Strategia%20Polityki%20Spo%25%82ecznej%20Wojew%25%82C3%B3dztwa%20Opolskiego%20na%20lata%202026-2030.pdf> (dostęp 30.06.2026 r.).

2. Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób doznających przemocy domowej (Cel strategiczny: Ochrona i wsparcie osób doznających przemocy domowej).
3. Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc (Cel strategiczny: Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc).
4. Zwiększenie kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej, w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług (Cel strategiczny: Podnoszenie kompetencji, rozwijanie i doskonalenie umiejętności służb i przedstawicieli podmiotów, realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej).

Tabela 2. Rama strategiczna Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2026-2030

Cel główny - Zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy domowej oraz zmniejszenie skali tego zjawiska w województwie opolskim (w latach 2026-2030)				
Cel strategiczny	Cele szczegółowe	Zadania	Wskaźniki	Realizatorzy
1. Profilaktyka i edukacja społeczna	1. Zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej	1. Diagnoza zjawiska przemocy domowej na obszarze gminy, powiatu i województwa, w tym w odniesieniu do gmin, ustalenie odsetka populacji rodzin zagrożonych przemocą domową	Liczba przeprowadzonych lokalnych diagnoz zjawiska przemocy domowej	Gmina, Powiat, Samorząd województwa – ROPS w Opolu
		2. Podniesienie poziomu wiedzy i świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy domowej poprzez prowadzenie kampanii społecznych.	Liczba kampanii społecznych	Samorząd województwa - ROPS w Opolu, we współpracy z mediami oraz organizacjami pozarządowymi
		3. Opracowanie i realizacja wojewódzkiego programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ramowego programu ochrony osób doznających przemocy domowej	1. Liczba realizowanych programów przeciwdziałania przemocy domowej; 2. Liczba opracowanych ramowych programów ochrony osób doznających przemocy domowej.	Samorząd województwa - ROPS w Opolu
2. Ochrona i wsparcie osób doznających przemocy domowej	2. Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób doznających przemocy domowej	1. Upowszechnianie baz danych podmiotów oraz organizacji pozarządowych udzielających pomocy osobom doznającym przemocy domowej	Liczba podmiotów, którym zostały przekazane aktualne bazy danych	Gmina, Powiat, Samorząd województwa - ROPS w Opolu
		2. Nawiązywanie, rozwijanie i wzmacnianie działalności między instytucjami rządowymi i samorządowymi oraz organizacjami pozarządowymi w zakresie pomocy osobom doznającym przemocy domowej	Liczba realizowanych projektów w zakresie pomocy osobom doznającym przemocy domowej	Gmina, Powiat, Samorząd województwa - ROPS w Opolu

Cel główny - Zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy domowej oraz zmniejszenie skali tego zjawiska w województwie opolskim (w latach 2026-2030)

Cel strategiczny	Cele szczegółowe	Zadania	Wskaźniki	Realizatorzy
		3. Upowszechnianie informacji w zakresie możliwości i form uzyskania pomocy w szczególności: psychologicznej, pedagogicznej, prawnej, zawodowej i rodzinnej	Liczba opracowanych materiałów informacyjnych	Gmina, powiat, Samorząd województwa - ROPS w Opolu
		4. Tworzenie i zwiększenie zakresu działania oraz dostępności do lokalnych i regionalnych telefonów zaufania dla osób doznających przemocy domowej	1. Liczba lokalnych linii telefonicznych dla osób doznających przemocy domowej; 2. Liczba przeprowadzonych rozmów i interwencji	Gmina, Powiat, Samorząd województwa - ROPS w Opolu
3. Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc	3. Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc	1. Opracowanie ramowych programów korekcyjno - edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową	Liczba ramowych programów korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową	Samorząd województwa - ROPS w Opolu
		2. Opracowanie ramowych programów psychologiczno – terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową	Liczba ramowych programów psychologiczno – terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową	Samorząd województwa - ROPS w Opolu
4. Podnoszenie kompetencji, rozwijanie i doskonalenie umiejętności służb i przedstawicieli podmiotów, realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej	4. Zwiększenie kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej, w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług.	1. Podejmowanie działań zmierzających do nawiązania i wzmocnienia współpracy między służbami i podmiotami realizującymi zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej, poprzez: — tworzenie, prowadzenie i aktualizację baz danych osób nadzorujących lub koordynujących działanie poszczególnych służb i podmiotów na poziomie województwa oraz umieszczenie jej na stronach internetowych wojewódzkich i okręgowych realizatorów zadania, — nawiązywanie współpracy między takimi osobami w celu realizacji wspólnej polityki przeciwdziałania przemocy domowej, — przeprowadzenie interdyscyplinarnych spotkań, konferencji lub szkoleń z udziałem przedstawicieli poszczególnych służb i podmiotów.	1. Umieszczanie i aktualizacja na stronach internetowych właściwych instytucji baz danych osób nadzorujących lub koordynujących działanie służb na terenie województwa. 2. Liczba interdyscyplinarnych spotkań, konferencji lub szkoleń z udziałem przedstawiciela poszczególnych służb.	Samorząd województwa - ROPS w Opolu

Cel główny - Zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy domowej oraz zmniejszenie skali tego zjawiska w województwie opolskim (w latach 2026-2030)				
Cel strategiczny	Cele szczegółowe	Zadania	Wskaźniki	Realizatorzy
		2. Opracowanie diagnoz potrzeb szkoleniowych członków zespołów interdyscyplinarnych oraz grup diagnostyczno – pomocowych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej	1. Liczba diagnoz potrzeb szkoleniowych. 2. Liczba uczestników szkoleń z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.	Samorząd województwa - ROPS w Opolu
		3. Organizowanie szkoleń w oparciu o wytyczne, ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, w tym obowiązkowych szkoleń dla: — członków zespołów interdyscyplinarnych, — członków grup diagnostyczno – pomocowych.	1. Liczba szkoleń w województwie. 2. Liczba osób uczestniczących w szkoleniach. 3. Liczba członków zespołów interdyscyplinarnych, uczestniczących w szkoleniach. 4. Liczba członków grup diagnostyczno – pomocowych, uczestniczących w szkoleniach	Samorząd województwa - ROPS w Opolu
		4. Realizacja wsparcia dla osób pracujących bezpośrednio z osobami doświadczającymi przemocy domowej i z osobami stosującymi przemoc domową, w formie m. in. superwizji, coachingu, grup wsparcia.	1. Liczba osób poddanych różnym formom poradnictwa i wsparcia psychologicznego. 2. Liczba zrealizowanych spotkań superwizyjnych. 3. Liczba osób uczestniczących w spotkaniach superwizyjnych.	Powiat, Samorząd województwa - ROPS w Opolu

4.1 Analiza SWOT

Analiza SWOT systemu przeciwdziałania przemocy domowej stanowi narzędzie umożliwiające identyfikację kluczowych uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych, wpływających na skuteczność działań w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej w województwie opolskim. Pozwala ona na ocenę potencjału systemu, określenie barier w jego funkcjonowaniu oraz wskazanie kierunków dalszego rozwoju.

Mocne strony:

- **Funkcjonujące zespoły interdyscyplinarne.** Na terenie województwa opolskiego działają gminne zespoły interdyscyplinarne (do spraw przeciwdziałania przemocy domowej), które stanowią podstawowy element lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej. Zespoły te umożliwiają koordynację działań różnych służb i instytucji, w tym pomocy społecznej, Policji, oświaty, ochrony zdrowia, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych oraz organizacji pozarządowych. Ich funkcjonowanie sprzyja wymianie informacji, wspólnemu

planowaniu interwencji oraz indywidualizacji działań pomocowych wobec rodzin dotkniętych przemocą.

- **Doświadczenie instytucji pomocy społecznej.** Instytucje pomocy społecznej w województwie opolskim posiadają wieloletnie doświadczenie w pracy z osobami i rodzinami doświadczającymi przemocy domowej. Wykwalifikowana kadra pracowników socjalnych oraz specjalistów dysponuje wiedzą i umiejętnościami w zakresie diagnozowania problemów, prowadzenia pracy socjalnej oraz organizowania wsparcia interdyscyplinarnego. Doświadczenie to stanowi istotny zasób systemu przeciwdziałania przemocy.
- **Obecność organizacji pozarządowych.** W województwie opolskim funkcjonują organizacje pozarządowe, realizujące zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej, wsparcia oraz działań profilaktycznych. Organizacje te uzupełniają ofertę instytucji publicznych, często oferując specjalistyczne formy pomocy, elastyczne metody pracy oraz innowacyjne rozwiązania odpowiadające na lokalne potrzeby.

Słabe strony:

- **Nierównomierny dostęp do usług specjalistycznych.** Jednym z głównych ograniczeń systemu wsparcia jest zróżnicowany dostęp do specjalistycznych form pomocy w poszczególnych częściach województwa. W szczególności obszary wiejskie oraz mniejsze gminy mają ograniczoną dostępność ośrodków wsparcia, poradnictwa psychologicznego czy interwencji kryzysowej, co może utrudniać szybkie i skuteczne udzielenie pomocy osobom doznającym przemocy.
- **Niedobór kadr.** System przeciwdziałania przemocy domowej boryka się z problemem niedoboru wykwalifikowanych specjalistów, w tym psychologów, terapeutów oraz pracowników socjalnych. Ograniczone zasoby kadrowe wpływają na obciążenie pracowników, wydłużenie czasu oczekiwania na pomoc oraz ograniczenie zakresu świadczonych usług.
- **Ograniczone środki finansowe.** Realizacja działań w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej często uzależniona jest od dostępności środków finansowych. Ograniczone budżety jednostek samorządu terytorialnego oraz instytucji pomocowych mogą wpływać na skalę i ciągłość podejmowanych działań, w tym na możliwość rozwoju infrastruktury wsparcia i zatrudniania specjalistów.

Szanse:

- **Dostęp do funduszy zewnętrznych.** Możliwość pozyskiwania środków z funduszy rządowych, europejskich oraz innych źródeł zewnętrznych stwarza szansę na rozwój systemu przeciwdziałania przemocy domowej. Fundusze te mogą być przeznaczone na rozwój infrastruktury wsparcia, szkolenia kadr, działania profilaktyczne oraz wdrażanie innowacyjnych rozwiązań.
- **Rosnąca świadomość społeczna.** Zwiększająca się świadomość społeczna w zakresie zjawiska przemocy domowej sprzyja większej gotowości do reagowania, zgłaszania przypadków przemocy oraz korzystania z dostępnych form pomocy. Zmiany postaw społecznych stanowią istotny czynnik wspierający skuteczność działań profilaktycznych i interwencyjnych.
- **Rozwój narzędzi prawnych.** Rozwój i doskonalenie narzędzi prawnych, w tym wprowadzenie nowych instrumentów ochrony osób doznających przemocy domowej (np. nakazy i zakazy wydawane przez Policję), zwiększa możliwości skutecznej interwencji i ochrony osób doznających przemocy. Zmiany te sprzyjają wzmocnieniu roli instytucji publicznych w przeciwdziałaniu przemocy.

Zagrożenia:

- **Wzrost skali przemocy po kryzysach wewnętrznych i zewnętrznych.** Doświadczenia ostatnich lat wskazują, że kryzysy społeczne, ekonomiczne lub zdrowotne mogą prowadzić do nasilenia zjawiska przemocy domowej. Pogorszenie sytuacji materialnej, stres i izolacja społeczna zwiększają ryzyko występowania zachowań przemocowych, co stanowi istotne zagrożenie dla stabilności wsparcia.
- **Wypalenie zawodowe pracowników służb społecznych i pomocowych.** Długotrwała praca z osobami doświadczającymi przemocy oraz osobami stosującymi przemoc wiąże się z dużym obciążeniem emocjonalnym. Brak odpowiedniego wsparcia, superwizji i zasobów może prowadzić do wypalenia zawodowego pracowników, co negatywnie wpływa na jakość i skuteczność podejmowanych działań.
- **Utrwalone stereotypy społeczne.** Funkcjonujące w społeczeństwie stereotypy i przekonania dotyczące przemocy domowej, w tym postrzeganie jej jako „sprawy prywatnej”, mogą utrudniać ujawnianie przypadków przemocy oraz ograniczać skuteczność działań profilaktycznych. Zmiana tych postaw wymaga długofalowych działań edukacyjnych i informacyjnych.

Analiza SWOT powiązana z celami strategicznymi

Mocne strony:

1. Funkcjonujące gminne zespoły interdyscyplinarne
 - Cel strategiczny 1: Profilaktyka i edukacja społeczna.
 - Cel strategiczny 4: Podnoszenie kompetencji, rozwijanie i doskonalenie umiejętności służb i przedstawicieli podmiotów, realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.

Uzasadnienie: Zespoły interdyscyplinarne (ds. przeciwdziałania przemocy w gminie) stanowią już gotową strukturę do realizacji szkoleń, procedur współpracy i szybkiej interwencji w sytuacjach kryzysowych.
2. Doświadczenie instytucji pomocy społecznej
 - Cel strategiczny 2: Ochrona i wsparcie osób doświadczających przemocy domowej.
 - Cel strategiczny 1: Profilaktyka i edukacja społeczna.

Uzasadnienie: Instytucje te mają doświadczenie w prowadzeniu działań interwencyjnych, poradnictwa oraz kampanii informacyjno-edukacyjnych.
3. Obecność organizacji pozarządowych
 - Cel strategiczny 1: Profilaktyka i edukacja społeczna.
 - Cel strategiczny 2: Ochrona i wsparcie osób doświadczających przemocy domowej.
 - Cel strategiczny 4: Podnoszenie kompetencji, rozwijanie i doskonalenie umiejętności służb i przedstawicieli podmiotów, realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.

Uzasadnienie: Organizacje pozarządowe wzmacniają sieć wsparcia, ułatwiają dostęp do pomocy lokalnej i mogą realizować projekty informacyjno-edukacyjne.

Słabe strony:

1. Nierównomierny dostęp do usług specjalistycznych
 - Cel strategiczny 3: Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc.

Uzasadnienie: Słaba dostępność wymaga zwiększenia liczby specjalistów i punktów kontaktu, szczególnie na obszarach wiejskich i oddalonych od ośrodków miejskich.
2. Niedobór kadr

- Cel strategiczny 4: Podnoszenie kompetencji, rozwijanie i doskonalenie umiejętności służb i przedstawicieli podmiotów, realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.

Uzasadnienie: Niewystarczająca liczba wykwalifikowanych pracowników wymaga szkoleń, programów superwizji i wsparcia zespołów interdyscyplinarnych.

3. Ograniczone środki finansowe

- Cel strategiczny 2: Ochrona i wsparcie osób doznających przemocy domowej.
- Cel strategiczny 3: Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc.

Uzasadnienie: Ograniczone środków budżetowe mogą wpływać dostęp do usług i programów korekcyjnych, co wymaga pozyskiwania funduszy zewnętrznych.

Szanse:

1. Dostęp do funduszy zewnętrznych

- Cel strategiczny 2: Ochrona i wsparcie osób doznających przemocy domowej.
- Cel strategiczny 3: Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc.

Uzasadnienie: Finansowanie z funduszy UE i krajowych pozwala zwiększyć zakres i jakość działań profilaktycznych i interwencyjnych.

2. Rosnąca świadomość społeczna

- Cel strategiczny 1: Profilaktyka i edukacja społeczna.
- Cel strategiczny 2: Ochrona i wsparcie osób doznających przemocy domowej.

Uzasadnienie: Społeczne zainteresowanie problematyką przemocy domowej sprzyja udziałowi w kampaniach i większej zgłaszalności zdarzeń przemocowych.

3. Rozwój narzędzi prawnych

- Cel strategiczny 2: Ochrona i wsparcie osób doznających przemocy domowej.
- Cel strategiczny 3: Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc.

Uzasadnienie: Nowe przepisy i procedury umożliwiają skuteczniejsze reagowanie na zjawisko przemocy (w tym realizacja i monitoring powiatowych programów korekcyjno-edukacyjnych i psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową).

Zagrożenia:

1. Wzrost skali przemocy po kryzysach wewnętrznych i zewnętrznych

- Cel strategiczny 1: Profilaktyka i edukacja społeczna.

Uzasadnienie: Kryzysy ekonomiczne lub społeczne zwiększają ryzyko przemocy domowej, wymagając elastycznych systemów wsparcia.

2. Wypalenie zawodowe pracowników służb społecznych i pomocowych

- Cel strategiczny 4: Podnoszenie kompetencji, rozwijanie i doskonalenie umiejętności służb i przedstawicieli podmiotów, realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.

Uzasadnienie: Należy wdrażać systemy wsparcia psychologicznego, superwizji i innych działań, aby utrzymać efektywność działań.

3. Utrwalone stereotypy społeczne

- Cel strategiczny 1: Profilaktyka i edukacja społeczna.

Uzasadnienie: Negatywne przekonania społeczne mogą ograniczać zgłaszanie przemocy, dlatego konieczne są kampanie informacyjno-edukacyjne i budowanie postaw nieakceptujących przemoc.

5. Kierunki działań

5.1. Profilaktyka i edukacja społeczna

Profilaktyka i edukacja społeczna stanowią fundament systemu przeciwdziałania przemocy domowej. Działania w tym obszarze ukierunkowane są na zapobieganie występowaniu przemocy poprzez zwiększanie świadomości społecznej, kształtowanie postaw opartych na poszanowaniu godności drugiego człowieka oraz promowanie konstruktywnych sposobów rozwiązywania konfliktów. Istotnym elementem profilaktyki jest również przełamywanie stereotypów i mitów dotyczących przemocy domowej oraz upowszechnianie wiedzy na temat dostępnych form pomocy.

Działania:

Prowadzenie wojewódzkich kampanii społecznych

Działanie obejmuje projektowanie i realizację wojewódzkich kampanii informacyjno-edukacyjnych, kierowanych do szerokiego grona odbiorców, z wykorzystaniem różnorodnych kanałów komunikacji, takich jak media tradycyjne, media społecznościowe, przestrzeń publiczną oraz wydarzenia lokalne. Kampanie te mają na celu zwiększenie wiedzy na temat zjawiska przemocy domowej, jej form, skutków oraz konsekwencji prawnych, a także promowanie postaw reagowania i odpowiedzialności społecznej. Szczególny nacisk kładzie się na przekaz jednoznacznie wskazujący, że przemoc domowa jest zjawiskiem niedopuszczalnym i nie może być traktowana jako sprawa prywatna.

Realizacja programów/zajęć edukacyjnych w szkołach

Działania edukacyjne w placówkach oświatowych obejmują wdrażanie programów profilaktycznych lub innych inicjatyw, skierowanych do dzieci i młodzieży, dostosowanych do wieku oraz etapu rozwoju uczniów. Mają na celu rozwijanie umiejętności społecznych, rozpoznawanie przemocy i zachowań przemocowych, naukę radzenia sobie z emocjami oraz budowanie relacji opartych na szacunku i empatii. Istotnym elementem jest również wsparcie kadry pedagogicznej poprzez szkolenia i materiały dydaktyczne, umożliwiające wczesne rozpoznawanie sygnałów przemocy oraz właściwe reagowanie.

Upowszechnianie wiedzy o formach pomocy

Działanie obejmuje systematyczne informowanie mieszkańców województwa o dostępnych formach wsparcia i pomocy dla osób doświadczających przemocy domowej oraz świadków przemocy. Obejmuje to dystrybucję materiałów informacyjnych, prowadzenie stron internetowych i kampanii informacyjnych, a także współpracę z instytucjami publicznymi i organizacjami pozarządowymi. Celem jest zwiększenie dostępności informacji o możliwościach uzyskania pomocy oraz ułatwienie szybkiego dotarcia do odpowiednich instytucji.

Wspieranie inicjatyw lokalnych

Działanie polega na wspieraniu lokalnych inicjatyw społecznych, projektów i programów profilaktycznych, realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego, organizacje pozarządowe oraz grupy nieformalne. Wsparcie może obejmować pomoc finansową, organizacyjną lub merytoryczną, a także promowanie dobrych praktyk. Inicjatywy lokalne pozwalają na lepsze dostosowanie działań profilaktycznych do specyfiki i potrzeb społeczności lokalnych, zwiększając ich skuteczność.

Promowanie rozwoju potencjału społeczności lokalnej w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej

Zintegrowany system przeciwdziałania przemocy domowej, aby był skuteczny, winien opierać się na potencjale społeczności lokalnej w najmniejszych strukturach samorządu terytorialnego. Działania profilaktyczne i interwencyjne w zakresie przemocy domowej podejmowane w skali lokalnej są zdecydowanie bardziej skuteczne od działań podejmowanych na poziomie wojewódzkim czy krajowym. Każda społeczność lokalna jest unikalna, posiada własne doświadczenia historyczne, normy i uwarunkowania kulturowe oraz określoną dostępność zasobów instytucjonalnych. Dlatego działania profilaktyczne i interwencyjne dostosowane do specyfiki i potrzeb danej społeczności mają większą szansę powodzenia. Nadto społeczności lokalne, wraz z lokalnymi władzami, organizacjami pozarządowymi i instytucjami pomocowymi, posiadają wiedzę o rzeczywistych problemach związanych z przemocą domową i są dobrze zorientowane w miejscowych wyzwaniach społecznych. Na poziomie lokalnym istnieje większa możliwość zaangażowania mieszkańców, którzy są bardziej skłonni do uczestniczenia w działaniach dostosowanych do ich codziennego życia. Szybciej też reagują na sytuacje kryzysowe niż w przypadku interwencji zewnętrznych. Społeczności lokalne są w stanie zapewnić zindywidualizowane wsparcie osobom doznającym przemocy, uwzględniając ich potrzeby i specyficzny kontekst społeczny, a także mają kontrolę nad kierunkiem działań, co sprzyja poczuciu odpowiedzialności za wspólne bezpieczeństwo.

Efekty:

- wzrost poziomu świadomości społecznej w zakresie zjawiska przemocy domowej, jej form i konsekwencji,
- zwiększenie wiedzy na temat dostępnych form pomocy i możliwości reagowania na przemoc,
- zmniejszenie społecznej akceptacji dla zachowań przemocowych,
- wzmocnienie postaw odpowiedzialności społecznej i gotowości do reagowania na przemoc,
- ograniczenie skali zjawiska przemocy domowej w długiej perspektywie.

5.2. Ochrona i wsparcie osób doznających przemocy domowej

Celem działań w tym obszarze jest zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej kompleksowej, dostępnej i skutecznej ochrony oraz wsparcia, umożliwiającego przerwanie przemocy, odzyskanie poczucia bezpieczeństwa i stopniową odbudowę samodzielności życiowej. Działania te koncentrują się na natychmiastowej interwencji, długofalowej pomocy specjalistycznej oraz dostosowaniu wsparcia do indywidualnych potrzeb osób dotkniętych przemocą.

Działania:

Rozwój sieci specjalistycznych ośrodków wsparcia

Działanie obejmuje wzmacnianie oraz rozwój sieci instytucji świadczących pomoc osobom doznającym przemocy domowej, w tym specjalistycznych ośrodków wsparcia, ośrodków i punktów interwencji kryzysowej, schronisk i miejsc czasowego pobytu, w tym mieszkań interwencyjnych. Szczególny nacisk kładzie się na zapewnienie równomiernego dostępu do tego typu placówek na terenie całego województwa, z uwzględnieniem obszarów wiejskich i peryferyjnych. Ośrodki te powinny świadczyć kompleksowe usługi, obejmujące pomoc psychologiczną, prawną, socjalną oraz interwencyjną.

Zapewnienie całodobowej pomocy interwencyjnej

Działania obejmują utrzymanie i rozwój całodobowych form wsparcia, takich jak dyżury interwencyjne, telefony zaufania oraz szybkie reagowanie służb w sytuacjach zagrożenia życia lub zdrowia. Celem jest zapewnienie natychmiastowej pomocy osobom doświadczającym przemocy, niezależnie od pory dnia czy dnia tygodnia, oraz umożliwienie szybkiego podjęcia działań zabezpieczających.

Poradnictwo prawne, psychologiczne i socjalne

Zapewnienie dostępu do bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego stanowi kluczowy element wsparcia osób doświadczających przemocy domowej. Poradnictwo prawne obejmuje informowanie o przysługujących prawach, procedurach ochronnych, wsparcie w kontaktach z instytucjami wymiaru sprawiedliwości. Pomoc psychologiczna ukierunkowana jest na redukcję skutków traumy, wzmocnienie zasobów osobistych oraz wsparcie w podejmowaniu decyzji życiowych. Poradnictwo socjalne dotyczy m.in. kwestii mieszkaniowych, świadczeń, rynku pracy oraz wsparcia w usamodzielnieniu.

Wsparcie dzieci – świadków przemocy

Działania w tym zakresie koncentrują się na ochronie i wsparciu dzieci, które doświadczają przemocy bezpośrednio lub są jej świadkami. Obejmują one pomoc psychologiczną i terapeutyczną, dostosowaną do wieku i potrzeb dziecka, współpracę z placówkami oświatowymi oraz instytucjami opiekuńczo-wychowawczymi, a także działania mające na celu minimalizowanie negatywnych skutków przemocy dla rozwoju emocjonalnego i społecznego dzieci.

W przypadku pozyskania informacji o stosowaniu przemocy domowej lub podejrzeniu jej stosowania instytucje i osoby do tego uprawnione (w tym przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowych) podejmują czynności w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty”. A do jej wdrożenia nie jest wymagana zgoda osoby doświadczającej przemocy domowej.

Przedstawiciele tych podmiotów realizują procedurę „Niebieskiej Karty” w oparciu o zasadę współpracy w ramach gminnego zespołu interdyscyplinarnego (do spraw przeciwdziałania przemocy domowej), który powołuje grupy diagnostyczno-pomocowe, celem przeprowadzenia indywidualnych działań z osobami i rodzinami dotkniętymi przemocą.

Wszczęcie procedury „Niebieskiej Karty” następuje przez wypełnienie formularza „Niebieskiej Karty – A” w przypadku powzięcia, w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy, w wyniku zgłoszenia lub przekazania informacji przez osobę będącą świadkiem przemocy domowej.

Efekty:

- zwiększenie poziomu bezpieczeństwa osób doświadczających przemocy domowej,
- poprawa dostępności i jakości specjalistycznej pomocy na terenie województwa,
- skrócenie czasu reakcji instytucji w sytuacjach kryzysowych,
- ograniczenie długofalowych skutków przemocy, w szczególności u dzieci.

5.3. Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc

Działania skierowane do osób stosujących przemoc domową mają na celu zmianę destrukcyjnych postaw i zachowań, ograniczenie ryzyka powrotu do przemocy oraz zwiększenie odpowiedzialności sprawców za podejmowane działania. Oddziaływania te stanowią integralny element systemu

przeciwdziałania przemocy domowej i są realizowane równolegle z ochroną osób doznających przemocy.

Działania:

Realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych

Programy korekcyjno-edukacyjne ukierunkowane są na uświadamianie osobom stosującym przemoc mechanizmów ich zachowań, konsekwencji prawnych i społecznych oraz naukę konstruktywnych sposobów radzenia sobie z emocjami i konfliktami. Programy te realizowane są zgodnie z obowiązującymi standardami i obejmują zajęcia grupowe oraz indywidualne.

Programy psychologiczno-terapeutyczne

Działania terapeutyczne skierowane są do osób, u których zachowania przemocowe wynikają z głębszych problemów emocjonalnych, zaburzeń osobowości, uzależnień lub doświadczeń traumatycznych. Programy te mają charakter długofalowy i prowadzone są przez wykwalifikowanych specjalistów, z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb uczestników.

Współpraca z wymiarem sprawiedliwości

Istotnym elementem działań jest ścisła współpraca z sądami, prokuraturą, kuratorami sądowymi oraz Policją w zakresie kierowania osób stosujących przemoc do udziału w programach oraz monitorowania realizacji nałożonych obowiązków. Współpraca ta sprzyja zwiększeniu skuteczności oddziaływań oraz egzekwowaniu odpowiedzialności sprawców.

Monitoring postępów uczestników

Działania obejmują systematyczną ocenę udziału i postępów osób objętych programami korekcyjno-edukacyjnymi i programami psychologiczno-terapeutycznymi. Monitoring pozwala na ocenę skuteczności oddziaływań, wprowadzanie niezbędnych modyfikacji oraz identyfikację ryzyka powrotu do zachowań przemocowych.

Efekty:

- zmniejszenie skali powrotu (recydywy) do stosowania przemocy domowej,
- wzrost świadomości odpowiedzialności za własne zachowania,
- zmiana postaw i nabycie umiejętności konstruktywnego rozwiązywania konfliktów,
- zwiększenie bezpieczeństwa osób doznających przemocy.

5.4. Podnoszenie kompetencji, rozwijanie i doskonalenie umiejętności służb i przedstawicieli podmiotów, realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej

Skuteczne przeciwdziałanie przemocy domowej wymaga spójnego i dobrze skoordynowanego systemu współpracy pomiędzy instytucjami oraz wysokich kompetencji osób realizujących zadania w tym obszarze. Działania w tym zakresie koncentrują się na wzmacnianiu potencjału kadr oraz usprawnieniu współdziałania podmiotów zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy.

Działania:

Szkolenia interdyscyplinarne

Organizowanie regularnych szkoleń i warsztatów dla służb społecznych i pomocowych, w tym w szczególności dla przedstawicieli pomocy społecznej, Policji, oświaty, ochrony zdrowia, wymiaru sprawiedliwości oraz organizacji pozarządowych. Szkolenia obejmują zagadnienia prawne,

psychologiczne i proceduralne, w tym rozpoznawanie przemocy, interwencję, pracę z osobą doznającą przemocy i sprawcą oraz przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu.

Wypracowanie standardów współpracy

Działania zmierzające do opracowania i wdrożenia jednolitych standardów postępowania oraz procedur współpracy pomiędzy instytucjami, w tym zasad wymiany informacji, podejmowania interwencji oraz koordynacji działań pomocowych. Standaryzacja sprzyja zwiększeniu przejrzystości i skuteczności systemu.

Wsparcie zespołów interdyscyplinarnych

Wzmacnianie funkcjonowania gminnych zespołów interdyscyplinarnych (ds. przeciwdziałania przemocy domowej) poprzez szkolenia, doradztwo, superwizję oraz wsparcie organizacyjne. Zespoły te pełnią kluczową rolę w koordynacji działań wobec rodzin dotkniętych przemocą domową.

Wymiana dobrych praktyk

Tworzenie przestrzeni do wymiany doświadczeń, dobrych praktyk i innowacyjnych rozwiązań pomiędzy instytucjami oraz jednostkami samorządu terytorialnego i organizacjami pozarządowymi. Działania te obejmują konferencje, seminaria, spotkania robocze oraz publikacje, w tym dobrych praktyk.

Efekty:

- poprawa jakości i skuteczności działań podejmowanych przez instytucje publiczne i organizacje pozarządowe,
- lepsza koordynacja systemu przeciwdziałania przemocy domowej,
- zwiększenie kompetencji zawodowych kadr służb społecznych i pomocowych,
- spójność i efektywność podejmowanych interwencji.

6. Adresaci Programu

Zgodnie z art. 6 ust. 6 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej niniejszy program jest skierowany do podmiotów oraz osób objętych systemem przeciwdziałania przemocy domowej na terenie województwa opolskiego.

Głównymi odbiorcami Programu są:

➤ Osoby doznające przemocy domowej

Program skierowany jest do osób doznających przemocy domowej (w rozumieniu art. 2 pkt 1 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej), tj. osób, wobec których stosowane jest jednorazowe lub powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające ich prawa lub dobra osobiste, w szczególności narażające je na niebezpieczeństwo utraty życia lub zdrowia, naruszające godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne.

Program przewiduje działania ukierunkowane na zapewnienie bezpieczeństwa, dostęp do specjalistycznego wsparcia, pomoc interwencyjną, poradnictwo, terapię, schronienie oraz działania wspierające proces usamodzielnienia.

➤ Osoby stosujące przemoc domową

Program obejmuje osoby stosujące przemoc domową, wobec których realizowane będą działania wynikające z ustawy, w szczególności programy korekcyjno-edukacyjne oraz programy

psychologiczno-terapeutyczne, mające na celu zmianę postaw i zachowań oraz ograniczenie ryzyka powrotu do stosowania przemocy.

➤ Przedstawiciele pomiotów - instytucji publicznych i organizacji pozarządowych, realizujących zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej

Przedstawiciele podmiotów, podejmujących działania na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej, to przede wszystkim (ramach pracy w zespole interdyscyplinarnym, zgodnie z art. 9a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej) pracownicy jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, oświaty, ochrony zdrowia, Policji, sądów, kuratorskiej służby sądowej oraz organizacji pozarządowych.

7. Realizatorzy Programu

Realizacja Programu odbywa się zgodnie z zapisami, określonymi w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy domowej oraz innych aktach prawnych, regulujących funkcjonowanie systemu przeciwdziałania przemocy domowej.

Do głównych realizatorów Programu należą:

❖ Samorząd Województwa Opolskiego

Zadania samorządu województwa określone w art. 6 ust. 6 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej, do których w szczególności należy:

- 1) opracowanie i realizacja wojewódzkiego programu przeciwdziałania przemocy domowej;
- 2) inspirowanie i promowanie nowych rozwiązań w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej;
- 3) opracowywanie ramowych programów ochrony osób doznających przemocy domowej oraz ramowych programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową, a także ramowych programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową;
- 4) organizowanie szkoleń dla osób realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy domowej, w tym obowiązkowych szkoleń dla członków zespołu interdyscyplinarnego oraz grup diagnostyczno-pomocowych.

❖ Jednostki samorządu terytorialnego

Gminy realizują zadania własne określone w art. 6 ust. 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej, w szczególności poprzez tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej, w tym:

- 1) opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej;
- 2) prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą domową;
- 3) zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej miejsc w ośrodkach wsparcia;
- 4) tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Powiaty realizują zadania własne określone w art. 6 ust. 3 tej ustawy, w szczególności poprzez:

- 1) opracowanie i realizację powiatowego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej;
- 2) opracowanie i realizację programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia

prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą domową;

- 3) zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej miejsc w ośrodkach wsparcia;
- 4) zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej.

❖ Policja, sądy i kuratorska służba sądowa

Podmioty te realizują zadania w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa osobom doznającym przemocy, podejmowania interwencji, stosowania środków prawnych wobec osób stosujących przemoc, nadzoru nad realizacją obowiązków nałożonych przez sądy oraz kierowania sprawców do właściwych programów oddziaływań.

❖ Organizacje pozarządowe i inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego

Organizacje pozarządowe wspierają realizację Programu poprzez prowadzenie poradnictwa specjalistycznego, terapii, ośrodków wsparcia, schronienia dla osób doznających przemocy domowej, a także realizację działań profilaktycznych, edukacyjnych i szkoleniowych.

8. Źródła finansowania Programu

Realizacja Programu na lata 2026–2030 finansowana będzie zgodnie z zasadami określonymi w przepisach prawa, z wykorzystaniem różnych źródeł finansowania, w tym:

- Środków budżetu państwa

Program może być finansowany z dotacji celowych oraz programów rządowych realizowanych w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej, wspierania rodziny oraz rozwoju usług społecznych. Obecnie są to środki wynikające z realizacji Rządowego programu Przeciwdziałania przemocy Domowej na lata 2024-2030.

- Środków własnych Samorządu Województwa Opolskiego

Środki własne Samorządu Województwa Opolskiego, mogą wspierać realizację działań w wymiarze regionalnym, w tym w ramach koordynacji programów rządowych, oraz umożliwiać prowadzenie różnorodnych działań i inicjatyw edukacyjnych, szkoleniowych i itp., także podejmowanych przez partnerów Programu.

- Funduszy Unii Europejskiej i innych środków zagranicznych

Możliwe jest pozyskiwanie środków w ramach programów europejskich (regionalnych i krajowych), wspierających integrację społeczną, rozwój usług społecznych, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu oraz ochronę praw człowieka.

W ramach obecnej perspektywy finansowej UE są to środki pochodzące z Funduszy Europejskich dla Opolskiego na lata 2021-2027.

- Środków własnych jednostek samorządu terytorialnego (gmin i powiatów)

Jednostki samorządu terytorialnego mogą finansować działania lokalne zgodnie z kompetencjami ustawowymi oraz przyjmowanymi strategiami i programami lokalnymi.

9. Monitorowanie i ewaluacja Programu

Monitorowanie realizacji Programu (w tym przyjętych wskaźników) odbywać się będzie poprzez opracowanie informacji/sprawozdania, w tym w ramach przygotowywanego corocznie Raportu o stanie województwa, prezentowanego na Sejmiku Województwa Opolskiego.

Po zakończeniu Programu przeprowadzona zostanie ewaluacja końcowa, która pozwoli ocenić m. in. realizację celu głównego, celów strategicznych i celów szczegółowych, co posłuży opracowaniu

kolejnego programu wojewódzkiego, obejmującego skuteczność zaplanowanych, upowszechnianych i realizowanych działań pomocowych.

10. Postanowienia końcowe

Program stanowi dokument strategiczny określający kierunki działań Samorządu Województwa Opolskiego w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej na lata 2026–2030 i realizowany jest zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.

Program ma charakter otwarty i może podlegać aktualizacji w przypadku zmian w przepisach prawa, wyników monitoringu lub pojawienia się nowych potrzeb społecznych.

Skuteczność działań programowych uzależniona jest od współpracy podmiotów publicznych i innych instytucji i organizacji pozarządowych, tworzących system przeciwdziałania przemocy domowej, a także ich zaangażowania oraz posiadanych możliwości finansowych i kadrowych.

11. Powiązanie Programu z dokumentami strategicznymi i programowymi

Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2026–2030 jest komplementarny z dokumentami strategicznymi i programowymi na poziomie międzynarodowym, krajowym oraz regionalnym. Realizacja Programu przyczynia się do osiągnięcia celów polityki społecznej, rodzinnej oraz działań na rzecz ochrony praw człowieka.

11.1 Dokumenty międzynarodowe

Program pozostaje zgodny z dokumentami dotyczącymi ochrony praw człowieka, w szczególności:

- ✓ *Konwencją o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności*, sporządzoną w Rzymie 4 listopada 1950 r., ratyfikowaną przez Rzeczpospolitą Polską 19 stycznia 1993 r.
- ✓ *Konwencją o prawach dziecka*, przyjętą przez Zgromadzenie Ogólne Organizacji Narodów Zjednoczonych 20 listopada 1989 r., ratyfikowaną przez Rzeczpospolitą Polską 7 lipca 1991 r.
- ✓ *Konwencją Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej*, sporządzoną w Stambule 11 maja 2011 r., ratyfikowaną przez Rzeczpospolitą Polską 27 kwietnia 2015 r. które podkreślają obowiązek państwa i jego jednostek organizacyjnych ochrony osób doznających przemocy oraz podejmowania działań profilaktycznych i pomocowych.

11.2 Dokumenty krajowe

Program jest zgodny z celami polityki państwa, określonymi w:

- ✓ *Rządowym Programie Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024–2030* (M.P. z 2023 r. poz. 1232, ze zm.) - Program wpisuje się w krajowe kierunki działań w zakresie zapobiegania przemocy domowej, rozwijania systemu wsparcia osób doznających przemocy oraz oddziaływań wobec osób stosujących przemoc.
- ✓ *Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030*, przyjętą uchwałą nr 5 Rady Ministrów z 14 lutego 2020 r. - Program realizuje cele strategii dotyczące wzmacniania integracji społecznej, wspierania rodzin oraz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.
- ✓ *Strategii Rozwoju Usług Społecznych, Polityka Publiczna do 2030 roku (z perspektywą do 2035 r.)*, przyjętą Uchwałą nr 56 Rady Ministrów z 28 kwietnia 2022 r. - Program wspiera rozwój dostępnych, spersonalizowanych, o wysokiej jakości usług społecznych, w tym usług interwencyjnych i specjalistycznych.

- ✓ *Narodowym Programie Zdrowia na lata 2021–2026*, ustanowiony rozporządzeniem Rady Ministrów z 30 marca 2021 r. w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021–2026 (Dz.U. 2021 poz. 642, ze zm.) - Program realizuje cele związane z ochroną zdrowia psychicznego i przeciwdziałaniem negatywnym skutkom przemocy.

11.3 Dokumenty regionalne

Program pozostaje spójny z dokumentami strategicznymi Samorządu Województwa Opolskiego, w szczególności:

- ✓ *Strategię Rozwoju Województwa Opolskiego „Opolskie 2030”*, przyjętą Uchwałą Nr XXXIV/355/2021 Sejmiku Województwa Opolskiego z 4 października 2021 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego „Opolskie 2030” - Program wpisuje się w cele strategiczne dotyczące poprawy jakości życia mieszkańców, wzmacniania spójności społecznej oraz rozwoju usług społecznych.
- ✓ *Strategię Polityki Społecznej Województwa Opolskiego na lata 2026–2030*, przyjętą Uchwałą Nr XXV/289/2026 Sejmiku Województwa Opolskiego z 31 marca 2026 r. - Program stanowi narzędzie realizacji celów strategii w obszarze przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, wspierania rodzin oraz rozwoju systemu pomocy i integracji społecznej.

12. Bibliografia

1. Dyjakon D., *Diagnoza i psychoterapia sprawców przemocy domowej. Bezpieczeństwo i zmiana*, Warszawa 2014.
2. Grzyb T., *Przemoc w rodzinie w świetle badań*, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2015.
3. Herudzińska M.H., *Stereotypy dotyczące zjawiska przemocy we współczesnej rodzinie polskiej „Studia z Teorii Wychowania” nr 3(2019)*.
4. Liberska H., *Trudności wychowawcze i ich wpływ na rozwój dziecka*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2018.
5. Płopa M., *Psychologia rodziny. Teoria i badania*, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2010.
6. Rode D., *Psychologiczne uwarunkowania przemocy w rodzinie. Charakterystyka sprawców*, Katowice 2010.
7. Styśko M., *O nietendancyjnym i tendencyjnie przychylnym osądzaniu winowajcy z negatywnie stereotypizowanej kategorii*, „Psychologia Społeczna”, nr 2(2006).
8. Witkowska-Paleń A., *Sprawcy przemocy w rodzinie Uwarunkowania, okoliczności i konsekwencje stosowania przemocy*, Rzeszów 2020.
9. Żłobicki W., *Parentyfikacja jako proces odwrócenia ról w rodzinie*, „Wychowanie w Rodzinie”, nr 3(2018).

13. Załączniki

Załącznik nr 1 - Ramowy program ochrony osób doznających przemocy domowej w województwie opolskim

Załącznik nr 2 - Ramowy program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc domową w województwie opolskim

Załącznik nr 3 - Ramowy program psychologiczno-terapeutyczny dla osób stosujących przemoc domową w województwie opolskim